

Cwrs Mynediad: Uned 11

Nod: Siarad am deulu ac eiddo *Speaking about family and possessions*

1.	Fy nhad i	<i>My father</i>
	Fy ngŵr i	<i>My husband</i>
	Fy ngwraig i	<i>My wife</i>
	Fy mhartner i	<i>My partner</i>
	Fy nghariad i	<i>My boyfriend/girlfriend</i>
	Fy mrawd i	<i>My brother</i>
	Pwy yw e/hi?	<i>Who's he/she?</i>

Pwy yw e / hi?

Dyma eich:

tad, gŵr, gwraig, partner, cariad, brawd etc.

Mae eich partner yn mynd i ofyn pwy yw pwy.

Your partner will ask who each one is. Take turns.

A: 'Pwy yw Elwyn?'

B: 'Fy mhartner i.'

Elwyn

John

James

Mair

Natalie

Ffion

Dafydd

Gareth

2. Gwilym yw enw fy mrawd i *My brother's name is Gwilym*
 Bethan yw enw fy nghyfnither i *My cousin's name is Bethan*
 Margaret oedd enw fy mam-gu i *My grandmother's name was Margaret*
 Tom oedd enw fy nhad-cu i *My grandfather's name was Tom*
- Beth yw enw eich brawd chi? *What is your brother's name?*
 Beth oedd enw eich tad-cu chi? *What was your grandfather's name?*

Holiadur enwau

A: Beth yw enw eich _____ chi?

A: Beth oedd enw eich _____ chi?

B: _____ yw enw fy _____ i.

B: _____ oedd enw fy _____ i.

Enw	Tad-cu	Mam-gu	Tad	Brawd	Cymydog	Doctor

Pwy dw i?

Gyda phartner, meddyliwch am berson neu gymeriad enwog.
 Paratowch hyd at 3 chliw i'r dosbarth gael dyfalu pwy yw e/hi.

With a partner, think about a famous person.

Prepare up to 3 clues for the class to guess who he/she is.

e.e. Marge yw enw fy ngwraig i.

Lisa yw enw fy merch i.

Mr Burns yw enw fy môs i.

- _____
- _____
- _____

3. 209776 yw fy rhif ffôn i
Dr Bassett yw fy noctor i
Ford yw mēc fy nghar i
John yw enw fy môs i

Beth yw dy rif ffôn di?
Pwy yw dy ddoctor di?
Beth yw mēc dy gar di?
Beth yw enw dy fôs di?

209776 is my phone number
Dr Bassett is my doctor
Ford is the make of my car
John is the name of my boss

What's your phone number?
Who's your doctor?
What make is your car?
What's the name of your boss?

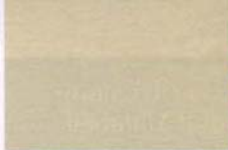
Gyda'ch partner:

Gofynnwch y cwestiynau hyn
i'ch partner a nodwch yr ateb:

Cwestiwn:	Ateb:
Pwy yw dy ddoctor di?	
Beth yw rhif dy gar di?	
Beth yw mēc dy gar di?	
Beth yw enw dy frawd neu dy chwaer di?	
Ble mae dy frawd neu dy chwaer yn byw?	
Beth oedd enw dy fam-gu di?	
Beth yw enw dy gymydog di?	

Deialog

- A:** Beth yw enw dy frawd di?
B: Idris. Mae e'n byw yn Wrecsam.
A: A beth yw enw dy dad a dy fam?
B: Graham yw enw fy nhad i a Meriel yw enw fy mam i.
A: Graham Morgan?
B: Ie, 'na fe. Mae e'n dod o Bort Talbot yn wreiddiol.
A: Wel, wel, dw i'n nabod Graham Morgan!

Geirfa

bòs	- boss
cefnlder	- cousin (male)
cyfnither (b)	- cousin (female)
cymydog	- neighbour
cymdoglon	- neighbours
gŵr	- husband
gwraig (b)	- wife
llaw	- hand
mam-gu (b)	- grandmother
mêc	- make (as in car)
nabod	- to know (a person)
rhieni	- parents
tad-cu	- grandfather
yng-nghyfraith	- in-law

Ychwanegwch eirfa
sy'n berthnasol i chi:

Add vocabulary that's
relevant to you:

Gramadeg

Fy _____ i

Mae Treigladd Trwynol ar ôl fy:

partner	>	fy mh artner i
brawd	>	fy mr awd i
tad-cu	>	fy nh ad-cu i
doctor	>	fy no ctor i
cariad	>	fy ng hariad i
gwraig	>	fy ng wraig i

People usually say 'y' rather than 'fy'. So:

'fy mrawd i' will be pronounced 'y mrawd i'
and 'fy ngŵr i' will be pronounced 'y ngŵr i.'

If there isn't a mutation, people usually say 'yn' rather than fy:

'fy enw i' becomes 'yn enw i'
and 'fy chwaer i' becomes 'yn chwaer i'

Dy _____ di

Mae Treigladd Meddal ar ôl dy:

plant	>	dy bl ant di
brawd	>	dy fr awd di
teulu	>	dy de ulu di
doctor	>	dy dd octor di
cariad	>	dy g ariad di
gŵr	>	dy ŵ r di
mam	>	dy f am di
llaw	>	dy l aw di
rhieni	>	dy r ieni di

Does **dim** treigladd ar ôl eich. Hwrê!

Y Treigladd Trwynol Nasal Mutation

P	→	Mh
B	→	M
T	→	Nh
D	→	N
C	→	Ngh
G	→	Ng

Y Treigladd Meddal Soft Mutation

P	→	B
B	→	F
T	→	D
D	→	Dd
C	→	G
G	→	...
M	→	F
Ll	→	L
Rh	→	R

Cwrs Mynediad: Uned 12

Nod: Siarad am deulu ac eiddo *Speaking about family and possessions*

1. Faint yw oedran ei ferch e?

Mae hi'n flwydd oed

Faint yw oedran ei fab e?

Mae e'n ddwy oed

Faint yw oedran ei merch hi?

Mae hi'n dair oed

Faint yw oedran ei mab hi?

Mae e'n bedair oed

Dych chi'n nabod ei dad e?

Ydw, dw i'n nabod ei dad e

Nac ydw, dw i ddim yn nabod
ei dad e

Dw i'n nabod ei frawd e

Dw i'n nabod ei gefnder e

Dych chi'n nabod ei thad hi?

Ydw, dw i'n nabod ei thad hi

Nac ydw, dw i ddim yn nabod
ei thad hi

Dw i'n nabod ei brawd hi

Dw i'n nabod ei chefnder hi

- How old is his daughter?

- She's a year (old)

- How old is his son?

- He's two (years old)

- How old is her daughter?

- She's three

- How old is her son?

- He's four

- Do you know his father?

- Yes, I know his father

- No, I don't know his father

- I know his brother

- I know his cousin

- Do you know her father?

- Yes, I know her father

- No, I don't know her father

- I know her brother

- I know her cousin

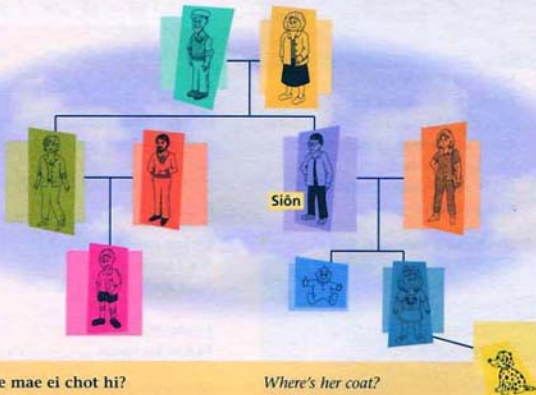

Wyt ti'n nabod...?

Dyma deulu Siôn. Dych chi'n nabod 5 aelod o'r teulu ac mae eich partner yn nabod y lleill.

1. Trafodwch gyda'ch partner a rhowch ✓ ar bwys y rhai dych chi'n nabod.
2. Rhowch enwau, gwaith a diddordebau dychmygol iddyn nhw.
3. Atebwch gwestiynau eich partner amdanyn nhw.

This is Siôn's family. You know 5 members of the family and your partner knows the others. Discuss with your partner, tick those that you know, create an imaginary life (names, work, interests) for them and answer your partner's questions about them.

2. Ble mae ei chot hi?
Wrth y drws
Ble mae ei got e?
Yn y car
Ble mae ei lyfr sieciau e?
O dan y ford
Ble mae ei phwrs hi?
Ar y silff
Ble mae ei arian e?
Yn ei boced e
Ble mae ei harian hi?
Yn ei phoced hi

- Where's her coat?
By the door
Where's his coat?
In the car
Where's his cheque book?
Under the table
Where's her purse?
On the shelf
Where's his money?
In his pocket
Where's her money?
In her pocket

Ble mae ei?

Gyda'ch partner, gofynnwch ble mae'r pethau yma ac ateb ar sail y lluniau:

With your partner, ask where these things are, answering according to the pictures:

A: Ble mae ei _____ e?

A: Ble mae ei _____ hi?

B: Yn y _____ / Ar y _____.

B: Yn y _____ / Ar y _____.

Holi am ffrind

Asking about a friend

Gyda'ch partner, meddyliwch am gwestiynau i'w gofyn am ffrind (dychmygol efallai).

With your partner, think of questions to ask about a friend (an imaginary friend if you like).

Yn eich tro, gofynnwch y cwestiynau. Ysgrifennwch yr atebion yn y grid.

Then take your turns to ask the questions. Write the answers on the grid.

Er nghraifft:

Enw	Eirian
Oedran	30
Gwaith	Doctor
Enw'r tŷ	Cartrefle
Enw'r ci	Y Cynrol
Mec y car	Volvo

Enw	
Oedran	
Gwaith	
Enw'r tŷ	
Enw'r ci	
Mec y car	

Deialog

A: Wyt ti'n nabod Carwyn Price?

B: Beth yw ei waith e?

A: Trydanwr yw e, dw i'n credu.

B: Ydy e'n briod?

A: Ydy, ond dw i ddim yn cofio
beth yw enw ei wraig e.

B: Faint yw oedran ei blant e?

A: Mae ei ferch e'n ddwy, ac mae
ei fab e'n bedair.

Newidiwch y ddeialog,
gan ddechrau fel hyn:

Change the dialogue, starting like this:

A: Wyt ti'n nabod Caryl Puw?

Ychwanegwch eirfa
sy'n berthnasol i chi:

*Add vocabulary that's
relevant to you:*

Geirfa

allwedd/i (b)	- key/s
anti/modryb (b)	- aunt
ar	- on
ar ben	- on top of
arian	- money
bocs	- box
cadair (b)	- chair
cadair freichiau (b)	- armchair
camera	- camera
cefnlder	- cousin (male)
cyfnither (b)	- cousin (female)
cot (b)	- coat
drws	- door
llyfr	- book
llyfr sieciau	- cheque book
o dan	- under
papur (newydd)	- (news)paper
paned (b)	- cuppa, cup of tea or coffee
pensel (b)	- pencil
poced (b)	- pocket
priod	- married
pwr	- purse
teledu	- television
wrth	- by
wyr	- grandson
wyres (b)	- grand-daughter
yncl/ewythr	- uncle

Gramadeg

Treigladd Meddal ar ôl 'ei' (gwrywaidd)

Soft Mutation after 'ei' (masculine)

Treigladd Llaes ar ôl 'ei' (benywaidd) (dim ond 'p', 't' ac 'c') + 'h' cyn llafariad

Aspirate Mutation after 'ei' (feminine) (only 'p', 't' and 'c') + 'h' before a vowel

plant	ei blant e	ei phlant hi
tad	ei dad e	ei thad hi
cefnwr	ei gefnwr e	ei chefnwr hi
brawd	ei frawd e	ei brawd hi
doctwr	ei ddoctwr e	ei doctwr hi
gwaith	ei _waith e	ei gwaith hi
mam	ei fam e	ei mam hi
llaw	ei law e	ei llaw hi
rhieni	ei rieni e	ei rhieni hi
enw	ei enw e	ei henw hi

Oedran

Age

When we talk about age, regardless of whether a person is feminine or masculine, we use the **feminine** form of numbers because we are referring to the word for year = **blwydd**, which is feminine.

The 'older' forms of numbers are used from 11 - 30 and for 40, 50, 60 and 80. See the examples opposite.

Ask the tutor if you need a particular age.

Mae Garmon yn **ddwy** oed

Mae Lisa yn **bedair** oed

Mae Marc yn **dair** oed

11 – un ar ddeg

12 – deuddeg

22 – dwy ar hugain

Cwrs Mynediad: Uned 13

Nod: Trafod yr amser *Discussing the time*

1. Faint o'r gloch yw hi? / What time is it?

Mae hi'n un o'r gloch	<i>It's one o'clock</i>
Mae hi'n ddau o'r gloch	<i>It's two o'clock</i>
Mae hi'n un ar ddeg	<i>It's eleven</i>
Mae hi'n ddeuddeg	<i>It's twelve</i>
Mae hi'n hanner dydd	<i>It's midday</i>
Mae hi'n hanner nos	<i>It's midnight</i>

Mae hi'n chwarter wedi dau	<i>It's a quarter past two</i>
Mae hi'n hanner awr wedi dau	<i>It's half past two</i>
Mae hi'n chwarter i dri	<i>It's a quarter to three</i>

Mae hi'n amser codi	<i>It's time to get up</i>
Mae hi'n amser coffi	<i>It's coffee time</i>
Mae hi'n amser mynd adre	<i>It's time to go home</i>

Gyda phartner

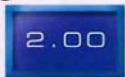
A: Faint o'r gloch yw hi?

B: Mae hi'n _____

1

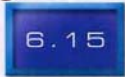
2

3

4

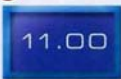
5

6

7

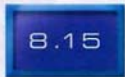
8

9

10

11

12

2. Pryd wyt ti'n codi?

Am saith o'r gloch
Am chwarter i wyth

*When do you get up?
At seven o'clock
At a quarter to eight*

Pryd dych chi'n mynd adre?

Am bump o'r gloch
Am ddeg munud wedi pump
Am bum munud i bedwar

*When do you go home?
At five o'clock
At ten past five
At five to four*

Pryd maen nhw'n mynd i'r gwely?

Am ddeg o'r gloch
Am ugain munud wedi deg
Am bum munud ar hugain i hanner nos

*When do they go to bed?
At ten o'clock
At twenty past ten
At twenty five to midnight*

Am faint o'r gloch wyt ti'n _____?

Pryd wyt ti'n _____?

Fi _____

 codi
 mynd i'r gwaith
 gorffen gwaith
 cyrraedd adre
 cael swper
 edrych ar y newyddion
 mynd i'r gwely

Diwrnod Delyth

Partner A

C: Ble mae Delyth am _____?

A: Mae hi _____

7.45 _____

8.00 _____ yn cael brecwast

8.30 _____

9.00 _____ yn y swyddfa

11.15 _____

12.30 _____ yn cael cinio yn y dre

1.30 _____

2.20 _____ yn cael te

5.40 _____

6.15 _____ yn coginio

7.00 _____

8.45 _____ yn y dafarn

10.30 _____

Deialog

A: Esgusodwch fi, ond dych chi'n hwyr.

B: Yn hwyr? Faint o'r gloch yw hi, 'te?

A: Mae hi'n ddau o'r gloch. Dych chi yma am chwarter i ddau fel arfer.

B: Am ddau dw i'n dechrau gweithio, felly dw i'n gynnar fel arfer.

A: O, dw i'n gweld. Mae'n ddrwg gyda fi.

B: Popeth yn iawn.

Geirfa

am (+ TM)	- at (time)
ar y ffordd	- on the way
brecwast	- breakfast
cawod (b)	- shower
cinio	- lunch
cynnar	- early
cyrraedd	- to arrive
enwog	- famous
fel arfer	- usually
ffordd (b)/ffyrdd	- way/s, road/s
hanner dydd	- midday
hanner nos	- midnight
hwyr	- late
mae'n ddrwg gyda fi	- I'm sorry
o'r gloch	- o'clock
popeth yn iawn	- not to worry, fine
Pryd?	- When?
seren (b)/sêr	- star/s
swper	- supper
tafarn/au (b)	- pub/s

Ychwanegwch eirfa
sy'n berthnasol i chi:

Add vocabulary that's
relevant to you:

Gramadeg

Time, Numbers and Soft Mutations!

We saw in the last unit that the traditional numbers are used when talking about *age*.
Time is another area where traditional numbers are still used:

un ar ddeg	eleven
deuddeg	twelve
ugain munud i/wedi	twenty to/past
pum munud ar hugain i/wedi	twenty five to/past

Mae Treigladd Meddal ar ôl i ac **am**.

ugain munud i bump	twenty five
am dri o'r gloch	at three o'clock
am ddeg munud i bedwar	at ten to four

Maen nhw'n mynd

They go/They are going

The full pattern of the present tense has now been introduced:

Dw i	Dw i ddim
Rwy'ti	Dwyt ti ddim
Mae e/hi	Dyw e/hi ddim
Dyn ni	Dyn ni ddim
Dych chi	Dych chi ddim
Maen nhw	Dyn nhw ddim

Diwrnod Delyth

Partner B

C: Ble mae Delyth am _____?

A: Mae hi _____

7.45 yn y gawod

8.00

8.30 ar y bws

9.00

11.15 yn cael coffi

12.30

1.30 nôl yn y gwaith

2.20

5.40 ar y ffordd adre

6.15

7.00 yn bwyta swper

8.45

10.30 yn cysgu ar y bar!

Cwrs Mynediad: Uned 14

Nod: Trafod y gorffennol *Discussing the past*

- 1.** Es i i weld ffrindiau
i'r gêm
am dro
i'r gwaith

Ble est ti ddoe?
Ble aethoch chi neithiwr?

Es i ddim i'r dafarn
Es i ddim i Abertawe
Es i ddim i'r pwll nofio

Est ti i'r banc bore ddoe?
Aethoch chi i Aberystwyth?

DO / NADDO

*I went to see friends
I went to the game
I went for a walk
I went to work*

*Where did you go yesterday?
Where did you go last night?*

*I didn't go to the pub
I didn't go to Swansea
I didn't go to the swimming pool*

*Did you go to the bank yesterday morning?
Did you go to Aberystwyth?*

Yes / No

Ble est ti? / Ble aethoch chi?

Partner A

Chi		Eich partner	
Dydd Llun	i Ddinbych	Dydd Llun	
Dydd Mawrth	i'r gwaith	Dydd Mawrth	
Dydd Mercher	i nofio	Dydd Mercher	
Dydd Iau	i gael pryd o fwyd	Dydd Iau	
Dydd Gwener	i'r dafarn	Dydd Gwener	
Dydd Sadwrn	i weld gêm	Dydd Sadwrn	
Dydd Sul	i unman	Dydd Sul	

Ble est ti? / Ble aethoch chi?

Partner B

Chi		Eich partner	
Dydd Llun	i siopa yn Llandudno	Dydd Llun	
Dydd Mawrth	i weld ffrind	Dydd Mawrth	
Dydd Mercher	i chwarae sboncen	Dydd Mercher	
Dydd Iau	i unman	Dydd Iau	
Dydd Gwener	i'r swyddfa	Dydd Gwener	
Dydd Sadwrn	i chwarae rygbi	Dydd Sadwrn	
Dydd Sul	i dŷ ffrindiau	Dydd Sul	

Gyda'r tiwtor/Gyda phartner

C: Est ti i'r swyddfa dydd Mawrth?

A: Do, es i'r swyddfa yn y bore.

C: Aethoch chi i Tesco dydd Sadwrn?

A: Naddo, es i ddim i Tesco. Es i i Asda.

2. Ges i gyri
beint
Ges i ddim byd
Ges i ddim gwin

Beth gest ti neithiwr?

Beth gaethoch chi?

Gest ti hwyl? / Gaethoch chi hwyl?

DO / NADDO

*I had a curry
I had a pint
I didn't have anything
I didn't have any wine*

What did you have last night?

What did you have?

Did you have fun?

Yes / No

Beth gest ti i fwyta?
Beth gaethoch chi i yfed?

Ges i dost i frecwast
Ges i frechdan i ginio
Ges i gwy iâr i de
Ges i gyri, sglodion a gwin i swper!

Beth gest ti cyn mynd i'r gwely?!

Gêm drac

Symudwch o gwmpas y trac.

Bydd eich tiwtor yn dweud pa gwestiynau i'w gofyn.

Dechrau

Diwedd

3. Des i yn y car
mewn taci
Ddes i ddim ar y trêrn
ar y bws

*I came by car
I came by taxi
I didn't come by train
I didn't come by bus*

Sut dest ti yma heno?
Sut daethoch chi?

*How did you come here tonight?
How did you come?*

Ddaethoch chi mewn awyren?
Ddest ti mewn car?
DO / NADDO

*Did you come by plane?
Did you come in a car?
Yes / No*

Gyda phartner

Trafod:

C: Sut dest ti i'r dosbarth?

A: Des i _____

Dyfalw:

C: Ddest ti i'r dosbarth _____?

A: Do/Naddo

Gyda phartner

C: Sut est ti i chwarae rygbi dydd Sadwrn? **C:** Sut est ti i'r gwaith dydd Llun?

A: Es i ar y bws.

A: Es i ar gefn tractor!

Deialog

- A:** Ble est ti neithiwr?
B: Es i i Abertawe.
A: Pam est ti i Abertawe?
B: Es i i'r ysbyty i weld ffrind.
A: Pryd dest ti adre?
B: Des i adre am ddeg o'r gloch. Pam wyt ti'n gofyn?
A: Dw i'n hoffi gwybod ble wyt ti'n mynd. Fi yw dy wraig di!

Geirfa

ar gefn tractor	- on (the back of) a tractor
awyren (b)	- plane
bore ddoe	- yesterday morning
brechdan(au) (b)	- sandwich(es)
bwyta	- to eat
cawl	- soup
cig	- meat
cwrw	- beer
cyn	- before
cyri	- curry
cyw iâr	- chicken
diddorol	- interesting
Dinbych	- Denbigh
ddoe	- yesterday
ffrind(iau)	- friend(s)
gweld	- to see
gwin	- wine
hwyl	- fun
i de	- for tea
i frecwast	- for breakfast
i fwyta	- to eat
i ginio	- for lunch/for dinner
i swper	- for supper
Lerpwl	- Liverpool

llysiau	- vegetables
neithiwr	- last night
peint	- pint
pryd o fwyd	- a meal
prynu	- to buy
pysgod	- fish
sboncen	- squash
tacsi	- taxi
tatws	- potatoes
tost	- toast
treiffl	- trifle
trên	- train
unman	- nowhere

Ychwanegwch eirfa sy'n berthnasol i chi:

Add vocabulary that's
relevant to you:

Gramadeg

Gorffennol mynd, dod a cael

The Past Tense of mynd, dod and cael

These are irregular verbs – the most useful verbs usually are!

The unit introduces the first and second persons only for the time being:

mynd	dod	cael
es i	des i	ges i (or ces i)
est ti	dest ti	gest ti (or cest ti)
aethoch chi	daethoch chi	gaethoch chi (or cawsoch chi)

Questions in the past

*You will notice that there is a **soft mutation** (Treigladd Meddal) to the verb if you are asking a question:*

Ddest ti yma mewn taci? - Did you come here in a taxi?

Answering Yes/No to a verb in the past tense

When answering Yes/No to a verb in the past tense, the answer is DO / NADDO:

Gest ti hwyl?	-	Did you have fun?
Do / Naddo	-	Yes / No

Negative statements

*There is often a **soft mutation** (Treigladd Meddal) in the negative form:*

dod	>	Ddes i ddim	-	I didn't come
-----	---	-------------	---	---------------

More about this in Uned 15!

* More mutations! - Ges i goffi

When the action of the verb affects something or someone else, e.g.

I had - what did you have? - coffee

*that something else, coffee in this case, is called an **object**, and it mutates softly.*

Ges i goffi
Ges i de
Ges i gyri

*If it's a **negative** statement, then it's the **dim** which mutates to **ddim**:*

Ges i ddim coffi
Ges i ddim te
Ges i ddim cyri

Which is easy! Yes, well, it may all seem a bit complicated, but there will be plenty of opportunities to get used to it over the next few units.

Cwrs Mynediad: Uned 15

Nod: Adolygu ac ymestyn *Revision and extension*

1.	Pwy yw hi?	<i>Who's she?</i>
	Pwy yw e?	<i>Who's he?</i>
	Fy merch i	<i>My daughter</i>
	Fy nhad i	<i>My father</i>
	Fy mrawd i	<i>My brother</i>
	Huw yw enw fy nghefnider i	<i>My cousin's name is Huw</i>
	Gareth yw enw ei gefnider e	<i>His cousin's name is Gareth</i>
	Dafydd yw enw ei chefnider hi	<i>Her cousin's name is Dafydd</i>
	Beth yw enw dy gefnider di?	<i>What's your cousin's name? (ti)</i>
	Beth yw enw eich cefnider chi?	<i>What's your cousin's name? (chi)</i>

Tasg

Mewn grwpiau o 3, trafodwch eich ffotograffau o'r teulu/ffrindiau ac atebwch gwestiynau 'Pwy yw e/hi?'

In groups of 3, discuss the photographs of your family/friends and answer questions about who's who.

2.	Faint o'r gloch dych chi'n codi?	<i>What time do you get up?</i>
	Tua hanner awr wedi saith	<i>Around half past seven</i>
	Pryd dych chi'n cyrraedd y gwaith?	<i>When do you arrive at work?</i>
	Tua deg munud i naw	<i>Around ten to nine</i>
	Pryd dych chi'n gweithio?	<i>When do you work?</i>
	Dw i'n gweithio o naw tan bump	<i>I work from nine to five</i>
	Pryd mae _____ ar y teledu?	<i>When is _____ on the television?</i>
	Mae _____ ar y teledu o hanner awr wedi saith tan wyth	<i>_____ is on the television from half past seven until eight</i>

Holiadur

Gofynnwch y cwestiynau hyn i'ch partner:

Ask your partner these questions:

1. Faint o'r gloch yw hi nawr?	
2. Faint o'r gloch wyt ti'n codi fel arfer?	
3. Pryd mae'r postmon yn dod?	
4. Faint o'r gloch wyt ti'n mynd i'r gwely fel arfer?	
5. Pryd wyt ti'n mynd i'r gwaith?	
6. Pryd mae _____ ar y teledu?	

Plismon Puw yn holi

Mae Plismon Puw eisiau gwybod ble aethoch chi bore ddoe, prynhawn ddoe a neithiwr. Dyma rai posibiliadau:

PC Puw wants to know where you went yesterday morning, yesterday afternoon and last night. Here are some possibilities:

Bore ddoe	Prynawn ddoe	Neithiwr

Bydd y plismon hefyd yn gofyn cwestiynau eraill, er enghraifft:

The policeman will also ask other questions, for example:

Gyda phwy aethoch chi i'r dafarn?

Sut aethoch chi i'r dre i siopa?

Ble gaethoch chi fwyd?

Faint o'r gloch aethoch chi i'r dre / daethoch chi adre ...?

Paratowch eich atebion gyda phartner.

Prepare your answers with a partner.

Darn darllen

Ddoe, roedd hi'n braf, felly es i am dro cyn brecwast. Wedyn es i i'r dre i gwrdd â ffrind. Gaynor yw ei henw hi, ac mae hi a'i theulu'n byw ym Machynlleth nawr.

Tua deuddeg o'r gloch, des i nôl i'r tŷ a darllen y papur am hanner awr. Ges i frechdan i ginio ar fy mhen fy hunan. Roedd hi'n dal yn braf, felly es i i'r ardd i eistedd yn yr haul.

Neithiwr es i ma's i gael pryd o fwyd gyda ffrindiau o'r gwaith. Ges i gyw iâr a sgldion, a hufen iâ i bwdin. Ges i botelaid o win coch hefyd. Des i adre mewn tacsî, ac es i i'r gwely tua dau o'r gloch y bore!

- 3.** Ble est ti ar dy wyliau y llynedd?
Ble aethoch chi ar eich gwyliau y llynedd?
Es i i Sbaen

Gyda phwy est ti ar dy wyliau?
Gyda phwy aethoch chi ar eich gwyliau?
Es i gyda'r teulu
Es i ar fy mhen fy hunan

Sut est ti ar dy wyliau?
Es i mewn awyren
Es i ar y bws

Beth gest ti i fwyta?
Beth gaethoch chi i yfed?
Ges i sangria

*Where did you go on your
holidays last year?
I went to Spain*

*With whom did you go on
holiday?
I went with the family
I went on my own*

*How did you go on holiday?
I went by plane
I went by bus*

*What did you have to eat?
What did you have to drink?
I had sangria*

Holiadur Gwyliau

Enw	Ble?	Sut?	Pryd?	Gyda phwy?	Bwyta?	Yfed?

Gwrando

Gwrandewch ar y deialogau a rhowch lythyren yr ateb cywir yn y blwch.

Listen to the tape and put the letter of the correct answer in the box.

Deialog 1

1. Pryd mae'r cyfarfod?

a dydd Llun

b dydd Sul

c dydd Iau

Ateb

2. Faint o'r gloch mae'r cyfarfod?

3. Ble mae Huw yn mynd wedyn?

4. Pwy mae e'n mynd i weld yno?

a ei chwaer
a'i frawd

b ei fam
a'i dad

c ei chwaer
a'i theulu

Deialog 2

Dafydd sy'n gofyn y cwestiynau:

Dafydd is asking the questions:

5. Pryd des i nôl o 'ngwyliau?

a
y llynedd

b
neithiwr

c
dydd Mawrth

Ateb

6. Ble es i ar fy ngwyliau?

7. Gyda phwy es
i ar fy ngwyliau?

a
fy chwaer
a'i theulu

b
fy mrawd
a ffrind

c
fy nghefnider

8. Sut es i?

a
Trên o
Birmingham

b
Awyren o
Gaerdydd

c
Awyren o
Birmingham

9. Beth ges i i fwyta?
(Ticiwch 2 ateb)

10. Beth ges i i yfeda?
(Ticiwch 1 ateb)

Geirfa

bwyd môr	- seafood
cwrdd â	- to meet
Ffrainc	- France
hufen iâ	- ice cream
i bwdin	- for dessert
nawr	- now
neithiwr	- last night
potelaid	- a bottleful
postmon	- postman
Sbaen	- Spain
sglodion	- chips
tan	- until, to
y llynedd	- last year
yn dal yn braf	- still fine

Misoedd y Flwyddyn

Ionawr	January
Chwefror	February
Mawrth	March
Ebrill	April
Mai	May
Mehefin	June
Gorffennaf	July
Awst	August
Medi	September
Hydref	October
Tachwedd	November
Rhagfyr	December

Ychwanegwch eirfa sy'n berthnasol i chi:

Add vocabulary that's
relevant to you:

Sylwch

Note:

ym mis Awst in (the month of) August
ym mis Ebrill in (the month of) April

Rhestr gyfair *Check list*

✓ Ticiwch beth dych chi'n gallu wneud. Yn Gymraeg!

Tick what you can do. In Welsh!

- ☐ Dw i'n gallu siarad am fy nheulu ac eiddo
I can talk about my family and possessions
- ☐ Dw i'n gallu siarad am deulu ac eiddo rhywun arall
I can talk about someone else's family and possessions
- ☐ Dw i'n gallu gofyn cwestiynau am deulu ac eiddo
I can ask questions about family and possessions
- ☐ Dw i'n gallu gofyn faint o'r gloch yw hi
I can ask what time it is
- ☐ Dw i'n gallu dweud faint o'r gloch yw hi yn union ac yn fras
I can say exactly and approximately what time it is
- ☐ Dw i'n gallu dweud beth dw i'n wneud ar adegau arbennig o'r dydd
I can say what I do at certain times of the day
- ☐ Dw i'n gallu siarad am ble es i, sut des i a beth ges i i fwyta/yfed
I can speak about where I went, how I came and what I had to eat/drink
- ☐ Dw i'n gallu holi rhywun arall ble aethon nhw, sut daethon nhw
a beth gaethon nhw i fwyta/yfed
I can ask someone else where they went, how they came and what they had to eat/drink
- ☐ Dw i'n gallu trafod dulliau o deithio
I can discuss modes of transport

Patrymau unedau 11-15

Patterns of units 11-15

Treigladd Trwynol / Nasal Mutation ar ôl FY

partner	fy mh artner i
brawd	fy m rawd i
tad-cu	fy nh ad-cu i
doctor	fy n octor i
car	fy ng har i
gŵr / gwraig	fy ng ŵr i / fy ng wraig i

Treigladd Meddal / Soft Mutation ar ôl DY

partner	dy b artner di
brawd	dy f rawd di
tad-cu	dy d ad-cu di
doctor	dy d doctor di
car	dy g ar di
gŵr / gwraig	dy _ ŵr di / dy _ wraig di
mam	dy f am di
llaw	dy l aw di
rhieni	dy r ieni di

Treigladd Meddal / Soft Mutation ar ôl EI (his)

partner	ei b artner e	etc
---------	----------------------	-----

Treigladd Llaes / Aspirate Mutation ar ôl EI (her)

only **p, t and c** mutate

partner	ei ph artner hi
tad	ei th ad hi
cariad	ei ch ariad hi

Amser Gorffennol mynd, dod a cael / Past tense of to go, to come and to have

		Cadarnhaol Affirmative	Negyddol Negative	Cwestiwn Question
mynd	1	es i	es i ddim	es i?
	2 (ti)	est ti	est ti ddim	est ti?
	2 (chi)	aethoch chi	aethoch chi ddim	aethoch chi?
dod	1	des i	ddes i ddim	ddes i?
	2 (ti)	dest ti	ddest ti ddim	ddest ti?
	2 (chi)	daethoch chi	ddaethoch chi ddim	ddaethoch chi?
cael*	1	ges i	ges i ddim	ges i?
	2 (ti)	gest ti (or cest ti)	gest ti ddim	gest ti?
	2 (chi)	gaethoch chi	gaethoch chi ddim	gaethoch chi?

**The forms of cael given here are colloquial. You may also come across ces i, ches i ddim and cawsoch chi, gawsoch chi?*

Treigladd meddal in negative of some verbs – ddes i ddim. The strict rule is that verbs beginning in b, d, g, m, ll and rh have a soft mutation (treigladd meddal) – ddes i ddim; and that verbs starting in p, t or c have an aspirate mutation (treigladd llaes). The aspirate mutation, however – ches i ddim – is rarely heard in spoken Welsh; you will normally hear ges i ddim.

Treigladd meddal in question forms – ddest ti? gest ti?

Treigladd meddal in the object – Ges i goffi. Ges i frechdan jam.

Geirfa Graidd - unedau 11-15

allwedd(i) (b)	-	keys(s)
am (+ TM)	-	at (time)
ar	-	on
ar ben	-	on top of
ar gefn	-	on (the back of)
ar y ffordd	-	on the way
ateb	-	to answer
ateb(ion)	-	answer(s)
awyren (b)	-	plane
bocs	-	box
bore ddoe	-	yesterday morning
bos	-	boss
brecwast	-	breakfast
brechdan (b)	-	sandwich
bwyd môr	-	seafood
bwyta	-	to eat
cadair (b)	-	chair
cadair freichiau (b)	-	armchair
camera	-	camera
cawl	-	soup
cawod (b)	-	shower
cefnder	-	cousin (male)
cig	-	meat
cinio	-	lunch
coffi	-	coffee
cot (b)	-	coat
cwrdd â	-	to meet
cwrw	-	beer
cyfnither (b)	-	cousin (female)
cymydog	-	
(cymdogion)	-	neighbour(s)

cyn	-	before
cynnar	-	early
cyri	-	curry
cytraedd	-	to arrive
cyw iâr	-	chicken
diddorol	-	interesting
Dinbych	-	Denbigh
drws	-	door
ddoe	-	yesterday
enwog	-	famous
fel arfer	-	usually
ffordd (b) (ffyrdd)	-	way(s), road(s)
Ffrainc	-	France
ffrind(iau)	-	friend(s)
gweld	-	to see
gwin	-	wine
gŵr	-	husband
gwraig (b)	-	wife
hanner dydd	-	midday
hanner nos	-	midnight
hufen iâ	-	ice cream
hwyl	-	fun
hwyr	-	late
i bwdin	-	for dessert
i de	-	for tea
i frecwast	-	for breakfast
i fwyta	-	to eat
i ginio	-	for lunch/for dinner
i swper	-	for supper
Lerpwl	-	Liverpool
llaw (b)	-	hand

Misoedd y Flwyddyn

Ionawr	<i>January</i>
Chwefror	<i>February</i>
Mawrth	<i>March</i>
Ebrill	<i>April</i>
Mai	<i>May</i>
Mehefin	<i>June</i>
Gorffennaf	<i>July</i>
Awst	<i>August</i>
Medi	<i>September</i>
Hydref	<i>October</i>
Tachwedd	<i>November</i>
Rhagfyr	<i>December</i>

Yr Amser

The time

4.00	pedwar o'r gloch
4.05	pum munud wedi pedwar
4.10	deg munud wedi pedwar
4.15	chwarter wedi pedwar
4.20	ugain munud wedi pedwar
4.25	pum munud ar hugain wedi pedwar
4.30	hanner awr wedi pedwar
4.35	pum munud ar hugain i bump
4.40	ugain munud i bump
4.45	chwarter i bump
4.50	deg munud i bump
4.55	pum munud i bump

llyfr	- <i>book</i>
llyfr sieciau	- <i>cheque book</i>
mae'n ddrwg	
gyda fi	- <i>I'm sorry</i>
mam-gu (b)	- <i>grandmother</i>
mêc	- <i>make (as in car)</i>
nabod	- <i>to know (a person)</i>
nawr	- <i>now</i>
neithiwr	- <i>last night</i>
o dan	- <i>under</i>
o'r gloch	- <i>o'clock</i>
paned	- <i>cuppa, a cup</i>
	<i>of tea or coffee</i>
papur (newydd)	- <i>(news)paper</i>
peint	- <i>pint</i>
pensel (b)	- <i>pencil</i>
poced (b)	- <i>pocket</i>
popeth yn iawn	- <i>not to worry, fine</i>
potelaid	- <i>bottleful</i>
postmon	- <i>postman</i>

priod	- <i>married</i>
Pryd?	- <i>When?</i>
pryd o fwyd	- <i>meal</i>
pws	- <i>purse</i>
rhieni	- <i>parents</i>
salad	- <i>salad</i>
Sbaen	- <i>Spain</i>
swper	- <i>supper</i>
taci	- <i>taxi</i>
tad-cu	- <i>grandfather</i>
tafam(au) (b)	- <i>pub(s)</i>
tan	- <i>until</i>
teledu	- <i>television</i>
trên	- <i>train</i>
wrth	- <i>by</i>
ŵyr	- <i>grandson</i>
wyres (b)	- <i>grand-daughter</i>
y llynedd	- <i>last year</i>
yn dal yn braf	- <i>still fine</i>
yng-nghyfraith	- <i>in-law</i>